

Andreu Nín

Sovjeterna

Skriften *Los Soviets* publicerades 1932 (dvs. c:a 4 år innan det spanska inbördeskrigets utbrott). Den spanska texten finns på webbplatsen www.marxists.org: [Los Soviets: Su origen, función y desarrollo](#)

Översättningen från spanska originalet är utförd av *Martin Fahlgren*. Det är fråga om en "råöversättning" så rättelser och andra synpunkter på översättningen emottas tacksamt.

Innehåll

Inledning.....	1
Sovjeternas ursprung och karaktär	1
Sovjeterna innan maktövertagandet	3
I. Den första sovjeten	3
II. Petrogradsovjeten	4
III. Moskva-sovjeten	7
IV. Sovjeterna i provinserna.....	8
V. Sovjeternas struktur.....	9
VI. Sovjeterna och partierna.....	10
VII. Sovjeterna och dess fiender	12
Sovjeterna som maktorgan	13
I. Sovjeterna och februarirevolutionen.....	13
II. Segern i oktober och dess betydelse	16
III. Bondesovjeterna och Oktoberrevolutionen.....	16
IV. Sovjetrepublikens struktur	17
V. Sovjetdemokratin.....	20

Inledning

Sovjeternas ursprung och karaktär

Det ryska ordet ”sovjet” betyder helt enkelt *råd*. Okunnigheten om denna terms innebörd är emellertid fortfarande stor, trots att den ryska revolutionen definitivt har införlivat den i alla länders ordförråd. Termen innehåller alltså ingenting mystiskt. Sovjeten är heller inte någon särpräglad skapelse av den ”slaviska själen”, vilket hävdas av de som har intresse av att framställa den stora Oktoberrevolutionen som ett unikt ryskt fenomen, utan den är en organisations- och kampform som den ryska arbetarklassen skapade och som proletariatet i alla länder har tillägnat sig. Det är möjligt att en stor del av de utsugna massorna är okunniga om termens verkliga innebörd, men de vet mycket väl att det var under parollen ”All makt åt sovjeterna”, som det ryska proletariatet störtade den kapitalistiska regimen 1917 och att de nu, med sovjeterna som grundval, bygger ett nytt samhälle utan utsugare. Och detta, tillsammans med det djupa hat som bourgeoisin känner för sovjetidén, räcker för att de arbetande i hela världen ska förstå, att deras frigörelse är oupplösligt förbunden med denna idéns seger.

Men denna förståelse, som inspireras av klassinstinkten, är otillräcklig. För de spanska arbetarna och bönderna har problemet med sovjeterna en i hög grad praktisk betydelse, eftersom deras seger är omöjlig om de inte skapar sådana eller andra liknande organ. Det är alltså mycket viktigt att de arbetande massorna har en klar föreställning om dessa organisationers ursprung, utveckling och funktioner.

Sovjeterna uppstod under den första revolutionen 1905. De växte inte fram till följd av initiativ från något parti eller någon politisk gruppering, utan var massornas spontana verk under den revolutionära händelseutvecklingen. Sovjeterna uppstod inte i ett slag och i de relativt bestämda former som de antog i oktober samma år, då rörelsen nådde sin höjdpunkt, utan var ett resultat av en omvandling av de olika kamporganisationer som skapats under kampens gång. En mycket unik process ägde rum. ”Genom de arbetande massorna som skapade den - som den ryske skribenten Nevskij skrev - verkade historien övergå från en organisationsform till en annan och ständigt förändra denna genom att eliminera en del element och tillföra andra, vilket ibland förenklade organisationen och ibland gjorde den mer komplicerad.” På en del platser växte sovjeterna fram som en naturlig utveckling av de strejkkommittéer som järnvägsarbetarna hade skapat. På andra platser utvecklades de ur kommittéerna på fabrikena och i verkstäderna. Så skedde t ex i Jekaterinoslav, Rostov, Novorossijsk, Kransojarsk, Kiev, Libau, Reval och på andra platser. Dessa kommittéer, som till en början inte hade någon annan uppgift än att leda strejkrörelserna, omvandlades så småningom, under de revolutionära händelsernas tryck, till för hela arbetarklassen representativa organ, som träffade överenskommelser om att upprätta ett kampförbund med de olika arbetarpartiernas representanter. Sovjeterna i Petersburg hade ett liknande ursprung. Till en början rörde det sig om ett system av fabriksrepresentanter som utsetts av sina kamrater till att förhandla med företagen, samla in pengar till de strejkande osv.

Tillkomsten av dessa organisationer hade en enorm betydelse för utvecklingen av 1905 års revolution. Utan dem skulle proletariatet ha förlorat kontrollen över rörelsen, ty innan de bildades leddes rörelsen av organisationer som var helt och hållet borgerliga. Dessa skulle ha lett in rörelsen på villovägar, genom att beröva den proletariatets hegemoni, och ställa den under den liberala bourgeoisins ledning. Utan dessa organisationer som proletariatet skapade i kampens hetta skulle den mäktiga rörelsen 1905 inte ha kunnat omvandlas till en resning.

Hur som helst är det ett faktum att den ryska arbetarklassen skapade en fullständigt unik organisation, som hade en helt annan karaktär än alla andra organisationer. Detta berodde på

att sovjeten tillkom helt på initiativ av arbetarna själva, på de metoder som används då de bildades och på de syften för vilka de upprättades.

Sovjeterna skapades uteslutande av de revolutionära klasserna (arbetare, bänder, tjänstemän). De upprättades inte med stöd av lagen, utan på revolutionär väg, genom de utsugna massornas direkta aktivitet, och de omvandlades till ett instrument för upproret och ett embryo till den framtida proletära makten. I själva verket var de redan en makt, proletariatets diktatur i vardande. ”De handlade som om de redan var makten - skrev Lenin - när de t ex bemäktigade sig tryckerierna (i Petersburg) och arresterade de polisagenter som hindrade det revolutionära folket att utöva sina rättigheter... De handlade som en makt, när de uppmanade folket att inte ge pengar till regeringen. De konfiskerade regeringens fonder (järnvägsarbetarnas strejkkommittéer i söder) och använde dessa för att tillfredsställa den nya regeringens, folkets regerings behov. Ja, de var otvivelaktigt embryot till en ny regering, en folkets regering, en revolutionär regering.” ”Maktorganen som vi har beskrivit - säger Lenin också - var en diktatur i vardande, ty denna makt erkände ingen annan makt, ingen annan lag, inga andra regler, oavsett varifrån de kom. En obegränsad, utom lagen stående makt, som stödjer sig på våld i detta ords mest direkta mening, är en diktatur. Men det våld som den nya makten stödde sig på och eftersträvade att stödja sig på, var inte bajonetternas, inte penningens, inte heller något av de gamla institutionernas. Ingenting av detta. Den nya makten hade varken vapnen, pengarna eller de gamla institutionerna... På vad stödde sig denna makt? På folkets massor. Detta är den väsentliga egenskap som skiljer denna nya makt från de gamla maktorganen. Dessa var organ för minoritetens makt över folket, över massan av arbetare och bönder. Sovjeterna var organ för folkets, arbetarnas och böndernas, makt över minoriteten, över en handfull agenter, över en handfull privilegierade adelsmän och regeringsfunktionärer.

Till en början insåg inte arbetarpartierna sovjeternas enorma betydelse. Inte förrän i december, då kampen övergick till väpnat uppror, förstod de vidden av sovjeternas betydelse. Det förekom t o m att dessa partiers representanter försökte dra sig ur de nya organen, som de betraktade som odefinierade och obestämda. Självaste Lenin talade inte om sovjeterna som organ för den nya revolutionära makten förrän i mars 1906. Men trots allt var det bolsjevikerna som först förstod sovjeternas betydelse som organ för upproret och som den lämpligaste ramen för att förverkliga enhetsfronten mellan proletariatets alla revolutionära element. Då händelserna utvecklades fram mot ett avgörande blev det därför bolsjevikerna som kom att spela huvudrollen i sovjeterna.

Det står helt klart att det ryska proletariatet, då det skapade sovjeterna, skänkte det internationella proletariatet en ny arbetarklassens organisationsform. I själva verket är sovjeterna helt och hållet revolutionära organ, som är otänkbara i perioder av fredlig utveckling, och som eftersträvar en omedelbar och radikal omvälvning av alla sociala förhållanden. Denna nya organisationsform hade en enorm prestige hos de ryska arbetarmassorna. Arbetarna sade: ”Vi ska göra det sovjeten säger”. De betraktade den faktiskt som sin egen regering och verkställde dess befallningar och dekret utan att tveka. Det hade aldrig förut existerat någon organisation som massorna hade haft ett så obegränsat förtroende för och som varit så intimt förenad med massorna. Arbetarna i fabriken valde sina deputerade till sovjeten. Dessa måste informera om sina förehavanden till sina väljare och det var vanligt att den deputerad som inte på ett tillfredsställande sätt genomförde det uppdrag han hade anförtrotts, blev avsatt och ersatt av en ny. Som vi kommer att få se längre fram, då vi studerar sovjetens struktur, hade de flesta en exekutivkommitté som skötte det löpande arbetet, men alla viktiga frågor diskuterades utförligt vid plenarmöten. Sovjeterna var till sin grundval och funktion verkligt demokratiska organisationer.

Sovjeternas funktioner och roll förändrades med rådande omständigheter. Till en början var de, som vi sett, bara vanliga strejkkommittéer. Senare förvandlades de till representativa

organ för hela arbetarklassen. Därefter till organ för upproret och embryon till maktorgan. Slutligen, i och med den proletära revolutionens seger, var det just sovjetformen som den proletära diktaturen antog. Sovjetformen av proletariatets diktatur var sålunda den form av proletariatets organisering som statsmakt som möjliggjorde arbetarklassens fullständiga politiska herravälde och blev ett mäktigt instrument för social och politisk omvandling.

Sovjeterna innan maktövertagandet

I. Den första sovjeten

Den första sovjeten växte fram i Ivanovo-Vosnesensk.

Ivanovo-Vosnesensk var den ryska textilindustrins viktigaste centrum. Arbetarrörelsen i denna stad var en av landets äldsta. De socialistiska idéernas inflytande var mycket stort, men rörelsen kännetecknades av att den ledande rollen varken spelades av agitatorer ”utifrån”, eller av intellektuella, vilket var det vanliga, utan av element från stadens egna arbetare. I allmänhet saknade emellertid massan utbildning, något som är vanligt i denna industrigren, som alltid och i alla länder karakteriserats av de uslaste arbetsförhållanden.

1905 års revolutionära rörelse påverkade omedelbart denna exploaterade arbetarmassa, framför allt på nära närheten till så viktiga proletära centra som Moskva och Orechovo-Zujevo, där den revolutionära jäsningen hade nått högsta stadiet.

Den 12 maj utbröt i Ivanovo-Vosnesensk textilarbetarstrejk, som omvandlades till generalstrejk och kom att spela en mycket stor betydelse i den ryska arbetarklassens historia. Vid ett strejkmöte som hölls på floden Talkis strand den 13:e maj, och som samlade 30.000 arbetare, valdes ett råd eller en sovjet, bestående av 110 delegater, med uppgift att i alla arbetares namn leda strejken och förhandla med kapitalisterna och myndigheterna. Denna kommitté var ingen vanlig strejkkommitté, vare sig när det gäller sättet den valdes på eller dess karaktär. Från första stund upprättades en intim kontakt mellan sovjeten och det socialdemokratiska partiet, vars lokala kommitté inspirerade alla beslut som det nya organet fattade.

Under påverkan av de händelser som det nya organet fattade, fick sovjeten snabbt en utomordentlig betydelse och en avgjort revolutionär karaktär. Dess makt och prestige var enorm. I verkligheten existerade redan under denna period en dubbelmakt i Ivanovo-Vosnesensk. Det var omöjligt att trycka någonting i något tryckeri utan sovjetens godkännande. Exempelvis nekade den att godkänna tryckningen av ett dokument i vilket en representant för myndigheterna riktade sig till det nya organet som skapats av arbetarna. Samtidigt som sovjeten kontrollerade alla dokument som härrörde från fiendeklassen, publicerade den fritt allt det som den själv önskade. Den socialdemokratiska propagandan t ex, trycktes utan några som helst problem. Sovjeten utnyttjade fritt de offentliga lokalerna för sina möten, utan att begära tillstånd från någon. Denna rätt hade erövrats med våld, och ingen och ingenting kunde förhindra att arbetarklassen utövade den, inte ens den slakt som de tsaristiska myndigheterna organiserade den 3 juli. Det var naturligtvis sovjeten som ledde strejken. Inga separata förhandlingar tilläts. Ingen kunde återvända till arbetet om inte sovjeten hade godkänt det. Den organiserade skyddstjänst för fabriken och statens tillgångar, och under hela den period som sovjeten var i obestridd besittning av makten i staden registrerades inte en enda stöld eller plundring. Det var inte förrän sovjeten upplöstes som butikerna började rånas.

Sovjeten fattade rent politiska beslut, som skickades till inrikesministern i ett meddelande undertecknat av alla sovjetens deputerade och av tusentals strejkande. I meddelandet krävdes

yttrande-, mötes- och föreningsfrihet och inkallandet av en konstituerande församling. Sovjeten begärde att en domstol skulle upprättas för att döma de ansvariga för polisens attacker mot de strejkande den 3 juli och organiserade kommissioner för att samla ihop pengar till de arbetslösa, avdelningar för att vakta fabriker osv osv. Omedelbart efter att den konstituerats, organiserades en 5-mannastyrelse, ett organ som var liktydigt med de exekutivkommittéer som valdes av de sovjeterna som senare växte fram i landets olika delar.

Plenarmöten hölls varje morgon kl 9. När sammanträdena hade avslutats, började arbetarnas stormöte, där alla frågor som hade samband med strejken behandlades. Man underrättade sig om strejkens förlopp, förhandlingarna med kapitalisterna och med myndigheterna osv. Efter diskussionerna ställdes de förslag som sovjeterna hade förberett till omröstning. Sedan höll partimilitanterna agitatoriska tal om arbetarklassens situation och mötet fortsatte tills de närvarande tröttnat. Då stämde mängden upp revolutionära sånger och stormötet upplöstes. Detta upprepades varje dag.

Efter slakten den 3 juli hölls inga stormöten på två veckor, och när de återupptogs kom redan på det första mötet 40.000 arbetare. Efter stormötena följde fredliga demonstrationer och möten i stadens centrum. Den 25 juli beslöt sovjeterna att avblåsa strejken, eftersom hungern börjat göra sig kännbar bland arbetarmassorna och kapitalisterna gjort avsevärda eftergifter.

Den dag då strejken förklarades avslutad, upplöstes sovjeterna i Ivanovo-Vosnesensk spontant, men dess medlemmar fortsatte att fungera som arbetarnas representanter. I alla fabriker fortsatte man att betrakta dem som sina "deputerade", och i alla konflikter med administrationen agerade de som arbetarmassans representanter, och kapitalisterna accepterade detta faktum.

II. Petrogradsovjeten

Petersburg var inte bara landets officiella huvudstad, utan den var också centrum för den revolutionära rörelsen. Det var där som proletariatet var mest aktivt och hade den hetaste kampviljan. Därifrån utgick initiativet och det revolutionära tänkandet även under de decemberdagar då huvudstaden förblev passiv medan det i Moskva utvecklades en blodig kamp. Petersburg var med tusentals trådar förenat med resten av landet och denna omständighet hjälpte stadens arbetare att tillgodogöra sig erfarenheterna från övriga proletära centra, att bearbeta de erhållna resultaten i sitt revolutionära laboratorium, och slutligen – i oktober 1905 – upprätta den mest fulländade organisationsformen, *arbetardeputerades sovjet*, som utövade ett enormt inflytande på den revolutionära rörelsen i hela landet.

Sovjeterna uppstod vid den tidpunkt då den revolutionära kampen var som mest tillspetsad. Tanken att bilda den framkastades den 12 oktober under ett stormöte som hölls i Teknologiska Institutet. Men i verkligheten hade massorna redan från revolutionens första dagar börjat skapa den, genom att utveckla de olika representativa organen i fabriker och verkstäderna. Den 13 oktober höll sovjeterna sitt första plenarmöte. Ett av de viktigaste besluten som togs vid detta första sammanträde, var att rikta ett manifest till alla arbetare och arbeterskor. I detta sades bl. a.: "Det är oacceptabelt att strejkerna sporadiskt blossar upp och slocknar. Därför har vi beslutat att samla ledningen för rörelsen i händerna på en gemensam arbetarkommitté. Vi föreslår att varje fabrik väljer 1 deputerad per 500 arbetare. De deputerade i varje fabrik och verkstad utgör fabriks- eller verkstadskommittén. Församlingen av alla deputerade från alla fabriker och verkstäder utgör Petersburgs Allmänna Arbetarkommitté". Detta manifest bar underskriften "Sovjeterna av deputerade från fabriker och verkstäderna i Petersburg".

I början när de valde sina deputerade, betraktade arbetarna dem som sina representanter i generalstrejkkommittén, som ibland kallades "Allmän Arbetarsovjet", ibland helt enkelt

”Arbetssovjet”. Men redan från början började det begrepp som idag är känt i hela världen, och som fanns med redan i första numret av sovjetens officiella organ *Izvestija* (Nyheterna), bli allmänt vedertaget: ”Arbetsdeputerades Sovjet”.

Ingen av dem som deltog i rörelsen insåg den enorma betydelsen av den organisation som deras representanter ledde, och den roll den skulle komma att spela. Men de mest medvetna militanterna förstod mycket väl att det inte rörde sig om en vanlig strejkkommitté, och att dess mission var den politiska strejken, inte bara för att uppnå 8-timmarsdagen, utan också för att inkalla en Konstituerande församling och för att genomdriva politisk frihet.

I mitten av november var antalet deputerade i sovjeten 562. Totalt representerades 147 fabriker, 34 verkstäder och 16 fackföreningar. Av dessa deputerade representerades 508 fabriker och verkstäderna och 54 fackföreningarna. Sammanlagt företrädde de minst 250.000 arbetare, dvs. den förkrossande majoriteten av huvudstadens proletariat. Framst gick som vanligt metallarbetarna, som utgör den revolutionära rörelsens förtrupp. De hade 35 deputerade. Metallarbetarna följdes av textilarbetarna med 32, träarbetarna med 23, osv, osv. Men i sovjeten var också tjänstemän och funktionärerna från post och telegraf företrädde, liksom de revolutionära partierna som alltså hade speciella representanter utöver de många ”vanliga” deputerade som var medlemmar i det Ryska Socialdemokratiska Arbetarpartiet (bolsjeviker och mensjeviker) och i det Socialistrevolutionära Partiet. Av exekutivkommitténs 50 medlemmar, representerade 28 fabriker och verkstäder, 13 fackföreningarna och 9 de socialistiska partierna. Petersburgsovjeten förverkligade – enligt Lenins definition – den faktiska enheten mellan den revolutionära socialdemokratin, de revolutionära arbetarna och den revolutionära demokratin. I detta bestod både dess styrka och svaghet. Dess styrka därför att den samlade hela proletariatet. Dess svaghet därför att den proletära massans initiativ och energi i viss mån neutraliserades av den radikala småbourgeoisins obeslutsamhet och vacklan.

1905 var Petersburg centrum för alla händelser och i huvudstaden själv var sovjeten centrum för hela rörelsen. Detta framför allt – som Trotskij skrev - ”därför att denna helt och hållet på klassen baserade proletära organisation var en organisation för revolutionen som sådan”. ”Arbetsdeputerades sovjet – skrev den som var dess ordförande – kom till som ett svar på ett av händelseutvecklingen framtvingat objektivt behov av en organisation, som skulle ha auktoritet trots att den saknade traditioner, som skulle kunna samla de av kapitalet splittrade massorna och förena proletariatets olika revolutionära strömningar, och som skulle vara initiativkraftig och automatiskt kunna kontrollera sig självt, och som framför allt skulle kunna framskapas från ingenting på 24 timmar.”

Inga av de existerande revolutionära partierna, inga av fackföreningarna, som f.ö. var ganska små, kunde spela denna roll. Trots det enorma inflytande som bolsjevikerna och mensjeviker utövade på arbetarmassorna, organiserade de bara mellan två och tre tusen medlemmar i slutet av sommaren och mellan fem och sex tusen vid årets slut. Med sovjetens hjälp drog socialdemokratin med hela massan. Sovjeten var ett centrum som inte bara organiserade och drog med proletariatet i kampen under socialdemokratins ledning, utan också de småborgerliga sektorerna av befolkningen.

Vid den tidpunkt då sovjeten uppstod fanns i Petersburg stadsduman, som var ett organ för stadens administration bara till namnet och vars befogenheter systematiskt inskränktes av den tsaristiska regeringen. Detta organ valdes uteslutande av den härskande klassen. En av sovjetens första handlingar var att överlämna en rad krav till stadsduman. Dessa krav var följande: 1) Vidta omedelbara åtgärder för att lösa försörjningen för stadens arbetarmassor. 2) Upplåt de offentliga byggnaderna för arbetarmöten. 3) Avbryt tilldelningen av lokaler och anslag till polisen. 4) Överlämna pengar till sovjeten för att beväpna Petersburgs proletariat, som kämpar för folkets frihet.

En speciell sovjetdelegation överlämnade denna kravlista till duman under ett av dess sammanträden. Det behöver väl inte påpekas att dumamedlemmarna slog dövörat till för proletariats krav. De lovade undersöka frågan vid ett särskilt sammanträde, men därmed fick saken bero.

Sovjetens politiska program inspirerades av socialdemokratien. Dess grundläggande paroller var störtandet av självhärskardömet, en konstituerande församling, en demokratisk republik och 8-timmars arbetsdag.

Den ledde tre strejker: generalstrejkerna i oktober och november, samt post- och telegrafstrejken. Den utgav en halv miljon upprop, införde på revolutionär väg 8-timmarsdagen i fabriker och verkstäder. Den proklamerade press- och mötesfrihet och förverkligade den genom att konfiskera tryckerier och offentliga lokaler. Den organiserade hjälp till de arbetslösa arbetarna och ställde sig i spetsen för den rörelse som avtvingade självhärskardömet 17-oktobermanifestet, som lovade sammankalla duman och en rad politiska friheter. Och med novemberstrejken tvingade den tsarismen att upphäva krigstillståndet i Polen. Under den tid då revolutionen befann sig i uppsving, handlade sovjeten verkligen som den var *makten* och gick från seger till seger. Sovjeten reste parollen ”Beväpna er!” och möttes av ett brinnande gensvar från proletariats. I fabrikena organiserades beväpnade grupper. Sovjeten skaffade vapen för egen räkning och formerade en arbetarmilis som bevakade det tryckeri som gav ut *Izvestija*, kämpade mot de reaktionära banden och försvarade sammanträden osv osv.

Sovjetens auktoritet var enorm. Alla, alla utsugna, som hamnat i trångmål gick till den för att begära hjälp. Under dess sista tid ökade för varje dag antalet besök av bondedelagationer, och likaså började det upprättas förbindelser med soldaterna. Domstolarna lät vittnena gå för att fullgöra sina uppdrag om de var deputerade i sovjeten. Om polisen arresterade någon av dem, med anledning av någon störning av den allmänna ordningen, försattes denne omedelbart på fri fot vid uppvisandet av sitt identitetskort. De militära myndigheterna, som vaktade den elektriska centralen, gav på sovjetens order ström till tryckningen av *Izvestija* och meddelade officiellt till denna att ordern var utförd. Järnvägarna och telegrafstationerna stod helt till sovjetens förfogande, under det att ordföranden i ministerrådet inte kunde använda dem när han önskade. Bland prenumeranterna på sovjetens tidning märktes regeringschefen Witte och marinministern Birilov. När pogromerna började, organiserade av ”de svarta hundradena” i hela landet, beordrade sovjeten arbetarna att beväpna sig. Men eftersom dessa inte hade råd att köpa vapen, började de att tillverka blanka vapen i fabrikena och verkstäderna. I sovjeten upprättades ett riktigt vapenmuseum, utan motstycke i sin mångfald. Men senare, som vi redan påpekat, köptes vapen. Milisen, som bestod av 6000 arbetare, var ständigt igång och fungerade så öppet att tidningarna publicerade telefonnumren till milisposteringarna, dit befolkningen kunde vända sig vid brådskande fall.

Den 26 november arresterades Khrustalev, sovjetens första ordförande. Sovjeten svarade med följande beslut: ”Ordföranden i Arbetardeputerades Sovjet har arresterats av regeringen. Sovjeten väljer en ny ordförande och fortsätter att förbereda sig för upproret”. I själva verket valdes Trotskij. Men nu hade sovjeten inte lång tid kvar att leva.

De 2 december riktade sovjeten ett manifest till folket, där man uppmanade massorna att ta ut sina pengar ur sparkassorna och statsbanken och att kräva utbetalningarna i guld. Upproret möttes av ett kraftfullt gensvar bland befolkningen, vilket innebar ett hårt slag mot regeringen.

Sovjeten hade blivit en mäktig kraft. Under dess inflytande skapades liknande organ i andra städer. Det ögonblick närmade sig, då det var nödvändigt att förenas med bönderna för den avgörande striden, men den revolutionära demokratin, som var representerad i sovjeten, och de borgerligt liberala oppositionsgrupperna nöjde sig med segern i oktober och gjorde upp

med tsaren bakom folkets rygg. Detta gav självförtroende och handlingskraft åt självhärskardömet, som till slut segrade. De 3 december omringade polisen den byggnad där sovjetens exekutivkommitté var samlad och arresterade dess medlemmar. Dessa blev dömda till landsförvisning till Sibirien. Senare försökte man skapa en underjordisk sovjet, men utan framgång. Det är sant att en exekutivkommitté fortsatte att fungera, men i själva verket var det en sådan organisation bara till namnet, ty den hade förlorat all sin kraft och prestige. Denna exekutivkommitté arresterades i sin tur våren 1906.

Petersburgssovjeten blev inte, som den i Moskva, ett organ för det väpnade upproret, vilket till stor del förklaras av att mensjevikerna utövade ett dominerande inflytande.

III. Moskva-sovjeten

Moskva-sovjeten bildades sent, t o m efter vissa i provinserna. Den blev formellt till den 22 november, men tanken på att skapa den uppkom redan under typografstrejken i september. Denna strejk gav upphov till en kraftfull solidaritetsrörelse bland arbetarna i Moskva, med möten och demonstrationer, sammanstötningar med polisen och uppförande av barrikader. Typograferna valde en kommitté som i själva verket var embryot till den framtida sovjeten. Denna strejkkommitté omvandlades till en revolutionär organisation, som införde mötes- och yttrandefrihet i praktiken, organiserade möten i offentliga lokaler och därefter genomdrev sin legalisering och presenterade en serie krav av politisk karaktär. I början valde varje arbetsplats en deputerad. Därefter etablerades normen om en deputerad för varje 20-tal arbetare. Typografernas kommitté omvandlades under händelsernas förlopp till Moskvas sovjet. Under de sista dagarna av sin existens bestod den av 200 deputerade som representerade mer än 100.000 arbetare, dvs. den förkrossande majoriteten av Moskvas arbetarklass.

Nödvändigheten av att skapa sovjeten uppkom ur den omständigheten att det fanns en annan strejkkommitté som ledde den politiska rörelsen mot självhärskardömet, och som huvudsakligen bestod av borgerliga element och bara hade en obetydlig arbetarrepresentation. Detsamma hade hänt i andra städer, som Samara och Kiev. Det framlades olika förslag om att slå samman kommittéerna, t o m av en del arbetare, som ansåg att det var nödvändigt att ena alla krafter i kampen mot den gemensamma fienden. Men sovjeten uttalade sig bestämt mot varje oklarhet i detta avseende, utan att för den skull vägra samarbeta i kampen mot självhärskardömet i konkreta frågor. Bildandet av arbetardeputerades sovjet innebar ett stort steg framåt i rörelsens utveckling, och den omvandlades till ett organ för upproret. Vad gäller beväpningen och det propagandistiska och organisatoriska arbetet bland soldaterna beträffar, antog Moskvassovjeten en mycket mer bestämd hållning än Petersburgssovjeten, En kort tid fungerade t o m en soldatsovjet, som bara höll ett sammanträde.

Socialistrevolutionärerna och mensjevikerna spelade en sekundär roll i sovjeten. Huvudrollen spelades av bolsjevikerna, vars inflytande var dominerande trots att de 3 partierna formellt hade lika stor representation i exekutivkommittén (2 deputerade var).

Utöver den centrala sovjeten, fanns det i de olika stadsdelarna sovjetter som deltog mycket aktivt i rörelsen.

Sovjeten ställde sig i spetsen för decemberupproret. Socialdemokratiska partiets beslut att utlysa generalstrejk accepterades av sovjeten och av de stormöten som hölls i fabrikerna.

Liksom i Petersburg åtnjöt sovjeten stor prestige bland de arbetande massorna. I valen av de deputerade deltog praktiskt taget hela arbetarklassen i Moskva. och vanligen följde arbetarna sina deputerade till det första sammanträdet i ett tillstånd av hänförd entusiasm. För att få en uppfattning om entusiasmen hos de arbetande, och om deras deltagande i valen, är orden från

en gammal gjutare från stadsdelen Lefortova, som valts av sina kamrater, representativa. ”Kamrater - sade han - inte förrän nu förstår jag vilken styrka arbetarklassens enhet kan innebära. Jag har sett att vi med kollektiv handling i kampen mot våra fiender, borgarna, kan erövra alla rättigheter och friheter. Jag som redan är gammal, kunde inte ens drömma om att bli vald för att försvara våra rättigheter som arbetare, och att få bära den ärofulla titeln representant i arbetardeputerades sovjet. Men jag tror inte att vi kan undvika en blodig kamp med våra förtryckare, och därför begär vi, era valda representanter, att ni med vapen i hand stödjer era sovjeter av arbetardeputerade.”

Utan sovjeterna skulle partiorganisationen varken ha kunnat rycka med sig massorna i den väpnade kampen, eller väcka till liv denna stämning av kamp och solidaritet som inspirerade väldiga arbetarmassor.

IV. Sovjeterna i provinserna

De flesta sovjeterna i provinserna organiserades i november och några t o m i december, under omedelbart inflytande av den som hade skapats av arbetarklassen i Petersburg. Både sovjeten i Petersburg och den i Moskva hade dessutom skickat delegater till provinserna, vilket aktivt stimulerade bildandet av sådana organisationer.

Det är uppenbart att dessa representanters arbete skulle ha blivit resultatlöst, om det inte redan hade förelegat gynnsamma omständigheter. I själva verket fanns sedan lång tid tillbaka överallt embryonala organisationer ur vilka sovjeterna senare växte fram. Under påverkan av händelserna, av strejkernas utveckling, av polisens övergrepp och av den allmänt existerande revolutionära situationen i landet, omvandlades dessa embryonala organisationer snabbt. Och det finns ju ingenting så fruktbart som revolutionen. Revolutionen erbjuder massornas skapande aktivitet ett oerhört stort verksamhetsfält, och under dess villkor förverkligar massorna på några timmar alla de planer och projekt som rörelsens ledare har grubblat på under dagar och veckor i sina arbetsrum.

Få data är kända beträffande sovjeternas ursprung och karaktär i provinserna. en del liknade sovjeten i Moskva, andra den i Petersburg. På några ställen omvandlades de till den verkliga makten.

Under inflytande av Bondealliansen skapade även bönderna revolutionära massorganisationer, som också ofta kallades sovjeter och som upprättade kontakter med arbetarsovjeterna.

Alla dessa organisationer förfogade över väpnade grupper som var välorganiserade och underställda en sträng disciplin. På många platser upprättade både arbetsköpare och myndigheter officiella förbindelser med sovjeten, till vilken de adresserade officiella dokument. I Kostroma t ex, beviljade stadsduman, under påtryckningar från sovjeten, understöd till de strejkande och 1000 rubler till de arbetslösa. Utsatta för samma påtryckningar såg sig myndigheterna tvingade att försätta fyra arresterade arbetare på fri fot. Kvinnorna – och detta var inte ett av de minst betydelsefulla dragen hos rörelsen – deltog mycket aktivt i sovjeternas liv.

Där sovjeterna antog en mer utpräglad revolutionär karaktär, och i verkligheten förvandlades till maktorgan, var i Sibirien. Det förklaras framför allt av inflytandet från de soldater som återvände från fronten i fjärran Östern, och som bildade soldatsovjeter och upprättade intima kontakter med arbetarsovjeterna. I Krasnojarsk t ex, exproprierade sovjeten järnvägarna och en del av jorden, och placerade post- och telegraftjänsten under sin kontroll. Liknande åtgärder vidtogs på andra ställen i denna region. På några platser lyckades reaktionära element tillfälligt desorganisera rörelsen, men arbetarmassan reagerade kraftfullt och tvingade band av ”svarta hundraden” till tystnad och överksamhet.

I allmänhet utövade sovjeterna i provinserna en fullständig kontroll över tryckerierna och pressen. När de inte publicerade ett eget organ, gav de ut en bulletin från det Ryska Socialdemokratiska Arbetarpartiet, som ersatte sovjetorganet, och som behandlade samma frågor och i samma anda. Varje sovjet som uppstod blev ett centrum till vilket arbetarna och t o m bönderna från grannbyarna strömmade för att framföra sina klagomål och inhämta råd.

Det finns ingen fullständig lista på de sovjeterna av arbetardeputerade som fungerade i Ryssland under 1905 års revolution. Vad bonde- och soldatsovjeterna beträffar, är de data som finns ännu ofullständiga. Man kan emellertid med visshet fastslå att de spelade en stor roll. Alla dokument från den tiden visar detta på ett obestridligt sätt. Men när vänsteroppositionen 1927 förespråkade ett omedelbart bildande av sovjeterna i Kina, och som stöd för sin ståndpunkt påminde om den roll dessa organisationer spelat i 1905 års ryska revolution, påstod Stalin, med sitt välkända förakt för den historiska sanningen och för att rättfärdiga sin mensjevikiska politik, att det 1905 hade uppstått bara två eller tre sovjeterna och att deras inflytande på händelseutvecklingen hade varit nära obefintligt. Men fakta är att det mellan maj och oktober, förutom i Ivanovo-Voznesensk, Petersburg och Moskva, bildades sovjeterna i följande städer: Novorossijsk, Rostov, Samara, Kiev, Tjita, Irkutsk, Krasnojarsk, Kostroma, Saratov, Mytisjtji, Tver, Orechovo-Zujevo, Vjatka, Jekaterinburg, Nadezjdinsk, Votkinsk, Odessa, Nikolajev, Krementjug, Jekaterinoslav, Juzovka, Mariupol, Taganrig, Baku, Belostok, Smolensk, Libau och Reval.

Man bör komma ihåg att denna lista, som vi redan påpekat, är mycket ofullständig och att i verkligheten var antalet sovjeterna mycket större. Trots detta ger denna ofullständiga lista en uppfattning om rörelsens omfattning. Sovjeterna uppstod inte bara i någon bestämd region, utan i hela det jättelika Ryssland, både i norr och i söder, i såväl landets mitt som i de avlägsna regionerna i Sibirien, även om de i Petersburg och Moskva givetvis spelade den största rollen.

V. Sovjeternas struktur

Fabrikerna utgjorde sovjeternas verkliga bastioner. Valförfarandet varierade mycket mellan de olika samhällena, men i valen av de deputerade deltog överallt, utan undantag och utan inskränkningar av något slag, praktiskt taget alla arbetare som arbetade på företaget. I Petersburg och Moskva valdes en deputerad på 500 arbetare, i Odessa en på 100, i Kostroma en på 25, i andra städer fanns ingen bestämd norm. Överallt representerade dock sovjeterna den överväldigande majoriteten av arbetarna, och i Petersburg, Moskva och Jekaterinburg nästan alla. Deras prestige var så stor att i en del städer försökte t o m de små köpmännen att välja sovjeterna.

Hur organiserades de? I Petersburg, Rostov, Novorossijsk och andra städer valde man direkt allmänna sovjeterna. I Moskva, Odessa och på andra ställen valdes först stadsdelssovjeterna. I Moskva skickade dessa sedan representanter till den allmänna eller centrala sovjeterna. På andra orter valde man först stadsdelssovjeterna, som tillsammans bildade den lokala sovjeterna.

I allmänhet utsågs genom diskussion en exekutivkommitté, en exekutivkommission eller en styrelse. Ordföranden, sekreteraren och andra viktiga poster valdes av sovjetens stormöte.

Man upprättade hjälpporgan, såsom kommissioner för hjälp åt de arbetslösa och för att organisera möten, sektioner för kungörelser och propaganda, för finanser osv... Och där sovjeterna ledde resningar eller omvandlades till maktorgan, upprättade de väpnade grupper eller milis och utnämnde chefer för de institutioner som sovjeterna tog kontrollen över (post, telegraf, järnväg). Några förfogade över ansevärd väpnade styrkor, såsom sovjeterna i Krasnojarsk och i Tjita, där – som vi sett – soldaterna som återvände från fronten spelade en så viktig roll för bildandet av sovjeterna.

Det var inte alla sovjeter som hade en egen press. En del använde den legala pressen eller partipressen. *Izvestija (Nyheter)* trycktes – som redan sagts – genom att man lade beslag på tryckerierna. Alla sovjeter gav ut blad och proklamationer som utövade ett utomordentligt inflytande sett ur agitationens synvinkel.

I allmänhet fanns inga fasta normer för organiseringen. Dess former, liksom dess karaktär och funktioner, konkretiserades allt efter omständigheterna.

VI. Sovjeterna och partierna

I den första sovjeten som uppkom i Ryssland, den i Ivanovo-Vosnesensk, ställdes inte frågan om förhållandet mellan sovjeten och partierna, eftersom sovjeten de facto leddes av den lokala socialdemokratiska organisationen.

Det var enbart i Petersburg som denna fråga ställdes på ett ganska tillspetsat sätt. Som bekant var huvudstadens sovjet till en början en arbetarkommitté, med uppgift att leda strejken. Men allteftersom de revolutionära händelserna utvecklades, omvandlades sovjeten till centrum för proletariatets all kamp. *Sovjeten formulerade politiska paroller, framförde ekonomiska krav och utövade funktioner som egentligen tillhörde fackföreningarna, men som inte existerade vid den tiden.* Kort sagt: Det var en ny revolutionär kraft som genomförde en aktiv politisk kamp mot självhärskardömet. Under dessa omständigheter kom den i viss utsträckning att tränga undan de socialistiska partierna från klasskampens framskjutna ställningar, och följaktligen kunde man inte undvika att ställa frågan om sovjetens roll och om förhållandena mellan sovjeten och arbetarpartierna.

Redan den 18 oktober, med anledning av förslaget att bryta strejken, framhöll den bolsjevikiske representanten nödvändigheten att samordna sovjetens verksamhet med den Ryska Socialdemokratiska Arbetarpartiets. Den 27:e behandlade sovjetens Viborgsektion frågan, och beslöt föreslå sovjeten att anta det socialdemokratiska programmet. Bolsjevikernas representanter bestämde sig t o m för att lämna sovjeten om den inte accepterade detta program.

Frågan diskuterades i de olika stadsdelarna och i fabrikerna och ledde överallt till inflammerade debatter. Det Ryska Socialdemokratiska Arbetarpartiets federativa kommitté, som var sammansatt av bolsjevikiska och mensjevikiska representanter på paritetsbasis, beslöt att föreslå sovjeten att uttala sig mer konkret om sin politiska plattform. Det skulle inte ha varit svårt att få dem att anta en resolution om anslutning till det socialdemokratiska programmet, eftersom den överväldigande majoriteten av representanterna var parti-medlemmar eller sympatiserade med partiets program. Men i sovjeten fanns också delegater från andra partier – från socialistrevolutionärerna t ex – och arbetare som inte tillhörde något parti alls, men framför allt stod en anslutning till det socialdemokratiska programmet i motsättning till själva den princip på vars grundval sovjeten hade bildats: att representera hela arbetarmassan i en enda kamporganisation. Efter en kort diskussion beaktade sovjeten dessa synpunkter och beslöt att stryka frågan från dagordningen. Trots detta drog sig inte de bolsjevikiska representanterna ur, som de hade beslutat.

I verkligheten undvek man bara frågan, som fortsatte att vara föremål för lidelsefulla debatter på politiska möten och i arbetarpressen. Men om frågan framlagts till beslut skulle detta ha kunnat orsaka splittring av sovjeten och framkallat desorganisering av proletariatet i Petersburg, och detta i ett av de mest kritiska ögonblicken.

Vi har redan berört den attityd som partiet intog i stort. Men på frågans vikt, är det mödan värt att granska den något närmare. Vid denna tidpunkt visade det sig återigen att varje gång Lenin var frånvarande, gjorde sig bolsjevikerna skyldiga till grova misstag. Från första stund

intog dessa ledare en negativ hållning gentemot sovjeten. För att utöva den politiska ledningen – sade de – är det nödvändigt med ett väl definierat politiskt program och bestämda målsättningar. På sin politiska struktur kan inte sovjeten bli denna ledning och i vilket fall som helst kan den inte ersätta partiet. De pekade dessutom på att det faktum att sovjeten formellt inte var länkat till något parti skulle kunna föra in den på opportunistens väg och omvandla den till ett instrument i bourgeoisins tjänst för att föra in arbetarklassen på villovägar. Den slutsats som följde av detta resonemang var logisk: sovjeten var inte bara onödig, den var dessutom farlig för proletariatet. Lenins ankomst till Petersburg innebar slutet på denna absurda hållning. Lenin insåg omedelbart sovjetens enorma betydelse och i sina artiklar, som publicerades i *Novaja Zjizn* (*Nytt Liv*), inskränkte han sig till att rekommendera ett stärkande av partiets inflytande i sovjeterna. Därmed hittades den modell för relationerna mellan sovjeten och partiet som efter Oktoberrevolutionen lades till grund för 7:e och 8:e partikongressernas resolutioner, i vilka det fastslogs att sovjeterna formellt var partilösa organisationer, men där partiets ledning var nödvändig.

Trots att mensjeviker gjorde den otvivelaktiga lyckträffen att lansera parollen om bildandet av arbetarkommittéer, hade de en mycket förvirrad uppfattning om deras ändamål. Så snart som sovjeten konstituerats och började intervensera i det politiska livet, skrämdes mensjeviker av det oväntade resultatet som deras propaganda hade lett till, och liksom bolsjeviker krävde de att den nya organisationen skulle anta det socialdemokratiska programmet. I en artikel publicerad i *Natjalo* skrev den mensjevikiske ledaren Martynov, efter att ha erkänt att Arbetardeputerades sovjet var det första lysande exempel på proletariatets självständiga organisering: ”Sovjeten och partiet är två oberoende proletära organisationer, som inte kan samexistera under en längre tid.” Mensjeviker förstod inte den roll som sovjeterna skulle komma att spela. Sovjeterna kämpade för makten, eftersom det var detta problem som historien ställde på dagordningen. Men mensjeviker betraktade sovjeterna på sin höjd som ett slags arbetarparlament, som inte hade någon funktion att fylla i klasskampen och massaktionerna.

Beträffande socialistrevolutionärerna måste man konstatera att detta småborgerliga parti inte hade någon bestämd uppfattning i denna fråga, liksom alla andra frågor av vikt som ställdes. Å andra sidan var detta partis inflytande i sovjeterna minimalt. Först ett år senare, hösten 1906, anslöt sig socialistrevolutionärerna till mensjevikernas ståndpunkt.

Trots att anarkisterna ansökte om det, släpptes de inte in i sovjeten. I en artikel om denna fråga godkände Lenin detta beslut. Enligt honom var nämligen sovjeten inget arbetarparlament, utan en kamporganisation för att uppnå bestämda mål, och i denna organisation kunde det inte finnas plats för representanter från en tendens som var emot revolutionens grundläggande målsättningar. Denna ståndpunkt, som enligt vår uppfattning är djupt felaktig, korrigerades de facto senare av bolsjeviker, eftersom anarkisterna representerades i 1917 års sovjet, och med samma rättigheter som de övriga sektorerna av den revolutionära arbetarrörelsen.

Som vi redan noterat ovan, konkretiserade varken bolsjeviker eller mensjeviker slutgiltigt sina ståndpunkter om sovjeterna förrän vid tiden för Stockholmskongressen, då det redan var möjligt att fälla ett tillbakablickande omdöme om händelserna.

I de resolutionsförslag som framlades till det Ryska Socialdemokratiska Arbetarpartiets enhetskongress, förslag som dock inte diskuterades av kongressen, betecknade mensjeviker sovjeterna som organ med uppgift att ena de arbetande massorna i kampaktioner och representera dessa massors intressen gentemot den övriga befolkningen. Bolsjeviker förnekade inte sovjeternas betydelse som representativa massorganisationer, men framhöll

också att de under kampens förlopp omvandlades från enkla strejkkommittéer till ”organ för den allmänna revolutionära kampen” och att de var ”embryon till de revolutionära makten”.

VII. Sovjeterna och dess fiender

Efter att ha beskrivit förhållningssättet till sovjeterna hos de olika sektorerna av arbetarrörelsen, är det lämpligt att kortfattat beskriva det omdöme som dessa organisationer gavs av de element som p.g.a. sin klasstillhörighet måste vara fientligt inställda.

I fiendelägret var det representanterna för de extremt reaktionära elementen som bäst förstod sovjeternas roll och betydelse. Efter det att dess tryckeri ockuperats för att trycka Petersburg-sovjetens organ, kommenterade *Novoje Vremja*, jordägarnas och byråkratins organ, detta med att peka på den uppenbara existensen av två *makter* och tillade: ”Om de i morgon får för sig att arrestera Witte och inspärja honom i Peter-Paul-fästningen tillsammans med hans egna ministrar, kommer vi inte alla att bli förvånade. Att revolutionärerna fortfarande inte tillgripit denna åtgärd beror på att de inte anser det nödvändigt.” I samma nummer av tidningen fanns en annan artikel där man skrev: ”I Petersburg har vi nu två regeringar. En som är försedd med vidsträckta befogenheter, men som saknar inflytande: det är Wittes regering. En annan som inte har några befogenheter, men som alla lyder: Arbetardeputerades Sovjet.” Ännu mer talande är emellertid en artikel signerad av N Mensjtjikov som säger: ”Tills nu har Ryssland haft nöjet att räkna med en dålig regering. Nu räknar vi med två. Vid sidan av den gamla historiska makten, som redan är utlevad, har det bildats en annan, som blir uppretad och ryter till, och av gammal vana lyder vi med rörande undergivenhet. Imperiet väntar ängsligt på vad en handfull proletärer ska befalla: arbeta eller gå i strejk”.

Dessa rader visar på ett värtaligt sätt, att de mest typiska representanterna för den ryska reaktionen mycket väl förstod att sovjeten var ett organ som kämpade för makten och ett embryo till en ny regim.

Den återverkan som sovjetens bildande och utveckling gav i regeringen, var fruktan och förvirring. Vi har redan tidigare redogjort för att sovjetens auktoritet var så stor, att en del regeringsorgan utan att tveka utförde dess befallningar. Sovjetens sammanträden hölls öppet; tidningarna publicerade kallelserna och polisen kontrollerade inträdesbiljetterna vid byggnadens entré. Detta samtidigt som andra möten förbjöds och t o m upplöstes med våld.

Vittnena i processen mot Petersburg-sovjetens deputerade bekräftade enstämmigt att sovjeten de facto fungerade som en regering, och att tsarens förvirrade dito bara åstadkom oordning. Ministrarna började kvicka till först i november, och efter det att de hade bildat ett block med den reaktionära storbourgeoisin, förändrade de sin taktik i grunden och vidtog åtgärder för att sätta stopp för detta sakernas tillstånd, som var så riskabelt för dem. Redan den 3:e i samma månad deklarerade polischefen i Petersburg att befolkningen ”hade tröttnat” på sovjeten. Denna publicerade ett svar som avslutade med följande ord: ”Arbetardeputerades sovjet uttrycker sin övertygelse om att de kommande händelserna kommer att visa vad landet tröttnat på, om det är det revolutionära proletariatet eller skurkarna i regeringen.” Men den revolutionära rörelsen hade redan börjat mattas. Proletariatet i Petersburg började visa trötthetstecken, och därför var denna deklaration bara ett tomt hot. Omständigheterna gynnade ett tillgripande av handlingskraftiga åtgärder från regeringens sida, och den 3:e december blev arbetardeputerades sovjet i Petersburg upplöst och arresterad av polisen.

Den hållning bourgeoisin intog gentemot sovjeten var analog med dess allmänna hållning till proletariatet och dess roll i 1905 års revolution. Men till en början insåg bourgeoisin inte vilken karaktär sovjeterna skulle komma att få, och visade sig t o m beredd att prioritera förbindelserna med sovjeten och *inte* de många andra representativa organen. Men denna hållning bestod inte länge. När proletariatet under sovjetens omedelbara ledning inte

begränsade sig till att kämpa mot självhärskardömet, en kamp som den liberala bourgeoisin till en viss punkt hade kunnat ansluta sig till, och krävde åtta timmars arbetsdag och en social lagstiftning, då vände bourgeoisin revolutionen ryggen och förenade sig med självhärskardömet, eftersom den fruktade att arbetarrörelsen skulle gå utöver dessa gränser och bortsopa hela det kapitalistiska systemet. I detta ögonblick började regeringen sin offensiv mot sovjeterna och med den liberala bourgeoisins aktiva stöd.

Sovjeterna som maktorgan

I. Sovjeterna och februarirevolutionen

1905 års revolution besegrades, men den ryska arbetarklassen förlorade inte för ett ögonblick tron på seger. Som det har sagts många gånger, var resningen 1905 bara en generalrepetition för 1917 års revolution. 1905 var massorna fortfarande oerfarna och bolsjevikpartiet hade bara börjat formera sina kadrer. Sovjeter hade uppstått på många platser i landet, men det fanns ingen samordning dem emellan. Man försökte sammankalla en allmän sovjetkongress, som skulle kunnat fått en väldig betydelse, men det blev aldrig mer än ett projekt. Å andra sidan, även om bönderna på många ställen kom till sovjeterna för att begära stöd, fanns ingen riktig länk mellan den proletära rörelsen och resningarna på landsbygden. Som vi också sett, var det bara i Sibirien och mycket kortvarigt i Moskva som det bildades soldatsovjeter. Alla dessa omständigheter bidrog mycket till revolutionens nederlag. Men detta nederlag var inte alla förvånande. Det var första gången som det ryska proletariatet i stor skala kastade sig in i kampen i mot självhärskardömet. Proletariatet kan bara lära sig genom erfarenhet. Och man kan slå fast att lärdomarna av dessa storslagna händelser inte var bortkastade. Erfarenheterna av 1905 års revolution spelade en viktig roll 1917. Trots att tolv år hade förflutit var sovjetidén fortfarande levande hos de ryska arbetarna, och i februari 1917 då arbetarna och soldaterna i Petrograd gav sig ut på gatorna och störtade självhärskardömets sekelgamla makt, bröt sovjetidén fram på nytt med ny kraft.

Som bekant störtades tsaren av de arbetande massornas spontana aktion. Till följd av den rad omständigheter och i synnerhet på att de mest framstående bolsjevikerna befanns sig i fängelse, i förvisning eller i utlandet då revolutionen bröt ut, saknade rörelsen ledning, och i stället för att övergå till arbetarklassen, övergick makten i händerna på bourgeoisin, som representerades av riksduman, samma bourgeoisin, som då händelserna inleddes hade uppmanat att kväva rörelsen i blod. Revolutionen genomfördes utan sovjeter, men samma dag som den liberala bourgeoisin utsåg den provisoriska regeringen, bildades arbetardeputerades sovjet i Petrograd. Under händelsernas tryck återuppstod den organisation som skapats 1905, och som krossats i blod av det segerrika självhärskardömet.

Till följd av de omständigheter som vi nämnt ovan, utövade bolsjevikerna bara ett sekundärt inflytande i denna första sovjet, liksom i alla de andra som dessa dagar uppstod i nästan hela landet. Ledningen i dessa organisationer greps av den radikala småbourgeoisin, mensjevikerna och socialistrevolutionärerna, som med sin svulstiga och tomma fraseologi representerade den förvirrande ideologi, den obestämda längtan och strävan, som karakteriserade revolutionens första ögonblick. Den lysande talaren fick lätt med sig massorna, men den småborgerlige representanten övergick aldrig från den revolutionära frasen till revolutionär handling, utan gick som alltid i praktiken proletariatets fienders ärenden. Det mest logiska hade varit att sovjeternas ledare ställt sig i spetsen för revolutionen och överlämnat makten till arbetarklassen, som med sina egna ansträngningar hade krossat självhärskardömet. Men å ena sidan skrämde av massrörelsen, å andra sidan konsekventa i den uppfattning de alltid hävdade – att eftersom revolutionen befann sig i sitt demokratiska stadium, måste makten tillfalla bourgeoisin – överlämnade de undergivet makten till denna.

Och bourgeoisin – det behöver väl inte påpekas – skyndade sig att acceptera uppdraget, för att göra allt som stod i dess makt för att halshugga revolutionen och undvika att massorna i sin framstöt sopade bort jordägarnas och industribourgeoisins privilegier. Sovjeten inskränkte sig till att skicka en av sina representanter, Kerenskij, till provisoriska regeringen och till att utnämna en kontrollkommission, med uppgift att övervaka regeringen.

Men revolutionen har sin egen logik, och trots ledarnas ansträngningar utvecklade sig sovjeterna med oemotståndlig kraft, och att regera mot dessa blev allt svårare. Detta sakernas tillstånd gav upphov till det som har kommit att kallas dubbelmakt, dvs. den samtidiga existensen av två makter: bourgeoisins, representerad av provisoriska regeringen, och de arbetande massornas, representerad av sovjeten. Revolutionens historia mellan februari och oktober är inget annat än historien om kampen mellan dessa två makter. Alltefter de inbördes styrkeförhållandena, dvs. alltefter proletariatets och bourgeoisins större eller mindre styrka, förändrade kampen karaktär: än var det provisoriska regeringen som gick till angrepp och sovjeten tvingades att retirera, än var det den senare som tog till offensiv och den förra som tvingades att göra eftergifter. Att i detalj berätta denna kamps historia, skulle tvinga oss att gå utöver de ramar vi ställt upp för detta arbete och ge det en annan karaktär än den vi bestämt. Den läsare som vill studera denna mycket intressanta period närmare, hänvisar vi till Leo Trotskijs storartade *Ryska revolutionens historia*. Vår målsättning måste begränsas till att i stora drag beskriva sovjeternas utveckling, till dess de omvandlades till maktorgan.

Vilken var bolsjevikernas attityd gentemot den nya regimen? De ledare som befanns sig i Petrograd då revolutionen bröt ut, förstod till en början inte händelsernas betydelse. De togs faktiskt på sängen, och resningen var ett direkt verk av basmilitanterna. Efter det att revolutionen hade segrat, bedrev de nya ledare som hade återvänt från landsförvisningen – och i synnerhet Stalin och Kamenjev – en helt och hållet opportunistisk politik. Slavar under formeln ”arbetarnas och böndernas demokratiska diktatur”, som hade förespråkats av Lenin alltsedan 1905 och som händelserna redan hade överskridit, förskansade de sig i sina gamla positioner och kämpade för en politik som gick ut på att hålla sig inom ramarna för den borgerligt demokratiska revolutionen och stödjade den provisoriska regeringen i den mån denna genomförde denna revolution.

Lenin, som kom till Ryssland den 3:e april, gjorde slut på denna vacklan. Han, som befann sig i Schweiz, och Trotskij, som var i Amerika, gjorde samma värdering av händelserna. Och därmed inträffade det egendomliga, att de två stora revolutionära ledarna, som i årtal hade varit åtskilda på sina meningsskiljaktigheter vad gällde bedömningen av den ryska revolutionen, blev eniga i det avgörande ögonblicket, medan det ”gamla bolsjevikgardet”, som inte hade förstått någonting av det mästaren hade lärt ut, intog en klart opportunistisk hållning.

Från sin tillflyktsort i Schweiz insåg Lenin från första stund händelsernas verkliga innebörd. När han fick nyheten om revolutionen i Petrograd och om utnämningen av provisoriska regeringen, skrev han: ”...denna regering är inte någon tillfällig samling personer. Det är representanter för en ny klass, som stigit upp till den politiska makten i Ryssland, de kapitalistiska godsägarnas och bourgeoisins klass, vilken sedan länge ekonomiskt styr vårt land och som både under revolutionsåren 1905-1907, under kontrarevolutionens år 1907-1914 och slutligen – därtill med särskild snabbhet - under krigsåren 1914-1917 utomordentligt snabbt organiserade sig politiskt och tog hand om ledningen av de lokala självförvaltningsorganen, folkbildningsväsendet, olika slags kongresser, riksduman, krigsindustrikommittéerna osv osv. Denna nya klass var redan 1917 ”nästan helt” vid makten; därför räckte det också med de första stötarna för att tsarismen skulle störts ihop och göra vägen fri för bourgeoisin. Det imperialistiska kriget, som krävde en oerhörd anspänning av krafterna, påskyndade i sådan grad det efterblivna Rysslands utveckling, att vi ”med ett språng” (i verkligheten endast

skenbart med ett språng) hann upp Italien, England och nästan också Frankrike, samt fick en ”nationell” (d v s till det imperialistiska slaktandet och folkbedrägeriet anpassad), ”parlamentarisk”, ”koalitions”-regering. Vid sidan av denna regering – som ur det *nuvarande* krigets synpunkt i verkligheten endast är en agent för miljard-”firman” ”England & Frankrike” – har en äkta regering uppstått: en inofficiell, ännu outvecklad och relativt svag *arbetarregering*, som uttrycker proletariatets och alla de fattiga befolkningsskiktens intressen i stad och på land. Det är *arbetardeputerades sovjet* i Petrograd.”

Ur denna bedömning av situationen följer hela den taktik, som Lenin utvecklade med obeveklig konsekvens. När han anlände till Petrograd, attackerade han den position som partiets ledare hade intagit, och utvecklade sina grundläggande idéer i sina berömda ”Apriltesar”, som fick tjäna som utgångspunkt för partiets hela verksamhet i fortsättningen, och förde partiet till makten. Här följde de viktigaste tankarna i dessa teser.

Efter självhärskardömet sammanbrott har makten övergått i bourgeoisins händer. Kriget är fortfarande ett imperialistiskt krig, och därför kan inte proletariatet stödja det utan att förråda socialismen. Man måste ”tålmodigt förklara” för massorna att det är omöjligt att göra slut på kriget på ett verkligt demokratiskt sätt utan att störta kapitalismen. Det karakteristiska särdraget för närvarande består i dubbelmakten, i att det vid sidan av den provisoriska regeringen, bourgeoisins regering, har uppstått en annan regering, som fortfarande är embryonal, men vars betydelse ständigt växer: arbetar- och soldatdeputerades sovjeter. Man får inte lita det allra minsta på, eller understödja den provisoriska regeringen: hela makten nerifrån och upp, måste tillhöra sovjeterna. För ögonblicket är bolsjevikpartiet i minoritet. Sovjeternas majoritet tillhör mensjevikerna och socialistrevolutionärerna, som befinner sig under bourgeoisins inflytande och stöder denna, och som är rädda för att bryta med kapitalisterna och ta makten i egna händer. För den närmaste framtiden betyder parollen ”All makt åt sovjeterna” ännu inte proletariatets diktatur, utan innebär att kräva att makten överlämnas till den småborgerliga demokratin för att skilja den från bourgeoisin. Medan vi befinner oss i minoritet, måste vi avslöja de småborgerliga partiernas försoningspolitik, förklara deras misstag för massorna och genom ett tålmodigt och ihärdigt arbete bland arbetarna, soldaterna och bönderna vinna deras förtroende, erövra majoriteten i sovjeterna.

Lenin förlitade sig på att man skulle kunna övertyga massorna om att bolsjevikerna hade rätt, och när man väl hade uppnått detta, skulle man få dem att inse nödvändigheten av proletariatets diktatur, som den enda makt som skulle kunna sätta stopp för det imperialistiska kriget och lösa landets ekonomiska kris.

Erfarenheten skulle på ett lysande sätt visa riktigheten i den taktik som Lenin förespråkade. Han övervann snabbt det motstånd han stötte på och lyckades få partiets överväldigande majoritet att acceptera hans ståndpunkt. Steg för steg avslöjade bolsjevikerna den roll som mensjevikerna och socialistrevolutionärerna spelade, och undan för undan vann de massornas förtroende. En efter en föll sovjeterna i bolsjevikernas händer. Detta storartade resultat uppnåddes inte automatiskt, utan genom att man skickligt tillämpade en riktig taktik. Höjdpunkten på detta tålmodiga arbete var erövringen av majoriteten i Petrogradsovjeten. Denna händelse hade en avgörande betydelse för revolutionens framtid. Petrograd var centrum för den revolutionära rörelsen i landet, det var där som det mest medvetna och stridbara proletariatet i Ryssland var koncentrerat. Petrograd var dessutom rikets huvudstad. Erövringen av dess sovjet måste vara av avgörande betydelse och så blev också fallet. Från och med detta ögonblick ökade revolutionens tempo. Den provisoriska regeringen förlorade efterhand alla sina stödjepunkter. Massrörelsen blev oemotståndlig. Bönderna krävde jord utan ytterligare dröjsmål eller uppskov. Alla krävde fred och bildandet av en verkligt folklig regering. Denna regering kunde inte vara något annat än en sovjetregering. Parollen ”All makt åt sovjeterna”, som bolsjevikerna hade lanserat, stöddes nu av miljontals arbetare, soldater

och bönder. I Petrograd, revolutionens hjärta och hjärna, brann proletariatet av otålighet. Bolsjevikpartiets ledare förberedde febrilt den avgörande drabbningen. Nu liksom 1905, var sovjeten det centrum där hela rörelsen strålade samman. Bildandet av militärrevolutionära kommittén visade att propagandafasen nu hade ersatts av organiseringsfasen. Militärrevolutionära kommittén samlade rörelsens tekniska ledning i sina händer. Allt hade mognat för maktövertagandet. Det enda som återstod var att bestämma tidpunkten för upproret. Efter mycken tvekan och villrådighet beslutades att, i överensstämmelse med Trotskijs förslag, precisera tidpunkten till den dag då andra sovjetkongressen skulle samlas. Efter det våldsamma maktövertagandet, lett och organiserat av Petrogradsovjeten, skulle på detta sätt den väpnade aktionen sanktioneras genom att representanterna för de arbetande massorna i Ryssland avgav sin röst och sitt samtycke.

II. Segern i oktober och dess betydelse

Den 25 oktober 1917 ockuperade Petrograd-sovjetens väpnade styrkor alla offentliga byggnader, intog Vinterpalatset och arresterade den provisoriska regeringen. Segern vanns nästan utan blodsutgjutelse. Kampen skulle bli mycket bittrare i Moskva, där den pågick en vecka. Sovjetkongressen förklarade den provisoriska regeringen avsatt och proklamerade bildandet av Sovjetrepubliken. Därmed vändes ett nytt blad i mänsklighetens historia. När de ryska arbetarna och bönderna grundade sovjetrepubliken, uppvisade de för de utsugna massorna i hela världen en ny typ av stat – proletariatets diktatur – som innebar förverkligandet av den mest fulländade demokrati, eftersom sovjetregimen, i motsats till regimen i övriga länder, är den överväldigande befolkningsmajoritetens regering. Sovjeterna väljs direkt av arbetarna i fabriker, av soldaterna i varje regemente, av bönderna i varje by, och på så sätt är sovjeterna det mest fulländade uttrycket för massornas vilja och strävanden. Sovjeternas medlemmar får inte, i motsats till representanterna i de borgerliga parlamenten, något arvode för utövandet av sina funktioner, och de kan utbytas när som helst, om de som valt dem anser att de inte längre tillvaratar deras intressen eller inte är värda deras förtroende.

Liksom varje representativt system har givetvis sovjetsystemet sina defekter, men dessa är ojämförligt mycket färre än den borgerliga demokratins. Den ryska erfarenheten har visat att just sovjetsystemet är det mest fulländade uttrycket för den proletära diktaturen, och i denna mening är sovjetidén hela världsproletariatets egendom. Det är självklart att den proletära revolutionen kommer att ta sig andra uttryck i andra länder, men det står utom all tvivel – de ryska erfarenheterna visar detta klart – att den inte kommer att kunna vara utan organisationer som i stora drag liknar sovjeterna.

III. Bondesovjeterna och Oktoberrevolutionen

Innan vi studerar strukturen hos den nya regim som skapats av Oktoberrevolutionen, ska vi ägna några ord åt bondesovjeterna. Hittills har vi uteslutande talat om arbetar- och soldatdeputerades sovjet. Före segern i oktober fanns inga bondesovjet i egentlig mening. Detta innebär inte – långt därifrån – att bönderna inte deltog i sovjetrörelsen. Soldatsovjeterna bestod till sin förkrossande majoritet av bönder. Dessutom fanns i byarna organisationer, som trots att de ännu inte kallades sovjet, i det väsentliga spelade rollen som sådana. Vi syftar på agrarkommittéerna. Dessa kommittéer utnämndes av provisoriska regeringen för att förbereda det nödvändiga studiematerialet för den jordreform som konstituerande församlingen skulle genomföra. Till en början bestod dessa kommittéer av element från landsbygdsintelligentian (läkare, tjänstemän, lantmätare osv). Men under påverkan av de revolutionära händelserna, förlorade kommittéerna snabbt sin karaktär och de ”intellektuella” elementen från igår ersattes av direkta bonderepresentanter. På detta sätt omvandlades dessa kommittéer, som man hade tilldelat så blygsamma befogenheter, till böndernas kamporgan. Dessa dikterade sin lag för

jordägarna och började ofta på eget initiativ expropriera jorden eller beordra bönderna att inställa betalningen av arrenden till jordägarna och deponera avgifterna i kommittéerna tills konstituerande församlingen slutgiltigt hade löst jordproblemet.

Potentiellt existerade sålunda sovjeterna i byarna redan innan Oktoberrevolutionen. Efter denna bildades sådana i hela landet och tillsammans med arbetardeputerades sovjeterna utgjorde de basen för den nya regim som den segrade revolutionen hade upprättat.

IV. Sovjetrepublikens struktur

Sovjeterna på landsbygden

Basen för den nya regim som skapats av revolutionen utgörs av sovjeterna i städerna och på landet.

Till landsbygdssovjeterna väljs en deputerad per 100 innevånare, och när det gäller arbetarna i fabriker, verkstäderna, statsjordbruken, samt de enheter ur armén och flottan som är förlagda till området: en deputerad per 20 väljare. De deputerade väljs av de medborgare som har rösträtt vid allmänna stormöten. I de större samhällena kan valet verkställas med separata stormöten. Vad fabriksarbetarna, tjänstemännen vid institutionerna och regementena beträffar, förrättas valet vid respektive inrättningar. Lagstiftningen i Ukrainska Sovjetrepubliken och Ryska Sovjetrepubliken förutsätter bildandet av nationella sovjeterna i de områden där de nationella minoriteterna utgör en kompakt massa.

Landsbygdssovjeternas viktigaste uppgifter är följande: a) verkställa och kontrollera genomförandet av alla beslut som fattats av överordnade maktorgan; b) hjälpa representanterna från de överordnade maktorganen att fullgöra sina uppdrag i byn; c) vidta åtgärder för att höja befolkningens ekonomiska och kulturella nivå; d) garantera att den revolutionära ordningen upprätthålls och kämpa mot kontrarevolution och banditväsende; e) organisera den arbetande befolkningen för att underhålla brunnar, broar osv, och för att bekämpa naturkatastrofer; f) bidra till skötseln av skogar, åkrar, järnvägar, telefon och telegraf på sovjetiskt territorium; g) se till att jorden brukas rättvist; h) ombesörja jordfördelningen och lägga upp reservförråd av utsäde; i) stödja jordbrukskooperationen, statsjordbruken, organiseringen av bibliotek osv osv; j) bidra till att analfabetismen utrotas och till det kulturella arbetet bland de nationella minoriteterna.

Det är inte alla landsbygdssovjeterna som har en självständig budget; men en del har status som juridiska personer och kan teckna kontrakt.

För att inlemma alla sovjetens medlemmar i aktivt arbete, organiseras i allmänhet speciella kommissioner i nära anslutning till sovjeten. Dessa kommissioner har, med sovjeternas tillstånd, rätt att kräva samarbete av de medborgare som inte tillhör sovjeten och som har rösträtt. Nära sovjeterna finns kontrollkommissioner, som väljs på samma sätt som sovjeterna och som kontrollerar dessas finansiella verksamhet och rapporterar till medborgarnas allmänna stormöte om sitt uppdrag.

Stadssovjeterna

Stadssovjeterna väljs av de röstberättigade medborgarna som tillhör deras distrikt och i följande proportioner: en deputerad för 100 väljare bland arbetarna, inom Röda armén, flottan och milisen, och en deputerad för 300 väljare bland tjänstemännen i de statliga och privata institutionerna och övriga väljarkategorier. Det åligger stadssovjeterna att lösa alla lokala frågor, och att diskutera alla problem av allmänt intresse.

Tack vare sin budget tar dessa organ aktiv del i återuppbyggnaden och omvandlingen av den folkliga ekonomin och det sociala och kulturella livet. Denna budget baseras på rätten att

nyttja alla lokala tillgångar. Enligt denna rätt får sovjeterna utnyttja den jord och de inrättningar och andra tillgångar som befinner sig under deras jurisdiktion, starta nya inrättningar, arrendera dem osv. De får också utkräva lokala skatter, förhandla om lån, kontrollera de institutioner och inrättningar som finns inom deras område, garantera ordningen, bidra till att förbättra det rättsliga systemet och den normala verksamheten i statsmaktens alla lokala organ.

Sovjetens högsta beslutande organ är dess plenarmöte, som sammanträder minst en gång i månaden. Plenarmötet undersöker och avgör alla grundläggande frågor som ingår i dess kompetensområde och godkänner budgeten.

Sovjetens möten är offentliga. Representanterna från fabrikskommittéerna, fackföreningarna, regementena och andra organisationer har närvaro- och yttranderätt (men givetvis inte rösträtt) vid dessa möten, utom de sovjeten har hemliga sammanträden. För att upprätta intim kontakt med de arbetande, håller sovjeten, då så är möjligt sina sammanträden i fabriker, på klubbarna osv. Plenarmötena kan hållas då hälften av dess medlemmar är närvarande.

De deputerade i stadssovjeterna väljs på ett år, dvs. till nästa val. Sovjetens medlemmar kan inte arresteras utan att sovjetens styrelse eller ordförande först meddelats. I specialfall kan man genomföra arresteringen och meddela styrelsen inom tjugofyra timmar.

I sovjetens verksamhet har dess sektioner stor betydelse. De har till uppgift att inlemma alla arbetande i sin verksamhet. Vanligen finns sektioner som omfattar följande verksamhetsområden: a) den kommunala administrationen; b) finanserna; c) folkbildningen; d) hälsovården; e) handeln-kooperationen; f) arbetar- och bondeinspektionen. Om sovjeten så beslutar, kan de nämnda sektionerna delas upp i självständiga sektioner eller så kan man bilda nya (för administrationen, rättsväsendet, boendefrågor, industrin, socialförsäkringarna, jordbruket osv osv). Sektionerna undersöker den arbetsplan som de fått sig tilldelade och studerar de grundläggande frågor som anförtrotts åt de verkställande organen. När omständigheterna så kräver, väljer de permanenta kommissioner för att upprätta en intimare kontakt med det verkställande maskineriets olika organ. Sektionerna deltar i kommissionernas möten och i de konferenser som sovjeten sammankallat. De undersöker de olika institutionernas verksamhet och säger sin mening om de frågeställningar som sektionerna förelagts av plenarmötena eller av sovjetens styrelse osv osv.

För att bättre tjäna de arbetande massornas intressen ur kulturell och administrativ synvinkel, och för att hjälpa stadssovjeterna att lösa de grundläggande frågorna om landets socialistiska omvandling, organiseras stadsdelssovjeter parallellt med de allmänna sovjeterna. Stadsdelssovjeterna är underordnade stadssovjeten, fungerar under dess ledning och rapporterar till den om sin verksamhet.

Sovjetkongresserna och sovjeternas exekutivkommittéer

Sovjetregimens högsta organ är sovjetkongresserna och sovjeternas exekutivkommittéer.

Landsbygdssovjeterna i ett distrikt väljer en distriktskongress på basis av en deputerad på 10 sovjetmedlemmar. Alla landsbygdssovjeter i ett landskap väljer representanter till en landskapskongress på basis av en deputerad på 2.000 väljare, och alla stadssovjeter på basis av en delegat på 200 väljare. Representanterna till provingskongressen väljs enligt följande normer: av distrikts- och landskapskongresserna på basis av en deputerad på 10.000 innevånare; av stadssovjeterna och fabriker på basis av en deputerad på 2.000 väljare. De regionala kongresserna, där de finns, består av representanterna från stadssovjeterna och landsbygdssovjeterna på basis av en delegat på 25.000 innevånare på landsbygden, och en på 5.000 väljare i städerna. Sovjetkongresserna i de federala republikerna väljs enligt samma normer som de regionala och provinsiella kongresserna. Den allryska sovjetkongressen av

arbetar-, soldat-, och bondedeputerade väljs på basis av följande representation: a) från stadssovjeterna en deputerad på 25.000 väljare; b) från provinskongresserna en deputerad på 125.000 innevånare. Den allunionella sovjetkongressen väljs enligt samma normer som den allryska kongressen.

Skillnaden mellan sovjeterna och kongresserna består i att sovjetdelegaterna väljs för en bestämd tid (ett år), medan kongressdelegaterna bara väljs till respektive kongress och när denna har slutfört sitt uppdrag förlorar de sin titel och lämnar bara kvar den av dem valda exekutivkommittén.

Distriktkongressen samlas en gång per år och väljer en exekutivkommitté på tre medlemmar. Extraordinära sammanträden kan inkallas på förslag från landskapets exekutivkommitté eller på begäran av minst en tredjedel av distriktets befolkning. Landskapkongressen väljer också en exekutivkommitté på elva medlemmar och fem suppleanter. Provinskongressens exekutivkommitté bör bestå av högst tjugofem medlemmar, utom i Leningrad och Moskva där antalet uppgår till fyrtio. De federala republikernas kongresser, den allryska och den allunionella kongressen väljer också sina exekutivkommittéer, Den allryska exekutivkommittén består av 270 medlemmar och 117 suppleanter, och den allunionella av 371 respektive 138.

Sådan är, i stort, sovjetregimens struktur. Låt oss nu ge en summarisk översikt över dessa organs funktioner.

En distriktkongress undersöker och löser alla frågor som gäller dess distrikt och leder de underordnade maktorganens verksamhet. Kongressen väljer en kontrollkommission. Sovjetens omfattande befogenheter ger den möjlighet att till sin budget kräva 40% av jordbruksskatten, 25% av skatten från byggnader och rättsliga institutioner, samt söka nya inkomstkällor i de tillgångar som befinner sig under dess jurisdiktion. Exekutivkommitténs medlemmar åtnjuter immunitet och kan inte arresteras utan att styrelsen eller ordföranden först givit sin tillåtelse.

Det högsta maktorganet i ett landskap är sovjetkongressen. Exekutivkommittéerna i landskapen har följande funktioner, rättigheter och plikter: a) inom landskapets gränser verkställa den centrala maktens förordningar och dekret; b) offentliggöra de beslut som gäller inom landskapets gränser; c) vidta disciplinära åtgärder mot funktionärer och medlemmar i underordnade exekutivkommittéer; d) kontrollera verksamheten hos alla organ i territoriet, inklusive de som lyder direkt under republikens eller unionens myndighet. Denna kontroll gäller inte Röda Arméns institutioner och de rättsliga organen; e) undersöka och godkänna distriktens budgeter; f) upprätthålla ordningen; g) kontrollera alla maktorganens verksamhet; h) befrämja jordbruket; i) vidta åtgärder för att höja befolkningens kulturella och politiska nivå; j) värna om folkhälsan och skydda moderskapet; k) leda de affärsföretag och industri-anläggningar som lyder under sovjeten osv. Provinskongresserna granskar och godkänner provinsen budget, rapporterna från exekutivkommittén och dess sektioner, samt väljer en ny exekutivkommitté.

Om exekutivkommittén anser att de centrala organens beslut är skadliga, sedda ur de lokala förhållandenas synvinkel, har den rätt att kräva av motsvarande organ i sovjetrepubliken att beslutet upphävs eller ändras.

De autonoma republikerna utgör en del av en unionsrepublik och har en exekutivkommitté och ett folkkommissariernas råd.

I de federala republikerna är sovjetkongresserna högsta organ. De innehar hela den lagstiftande, dömande och verkställande makten. Sovjetkongresserna sammanträder regelbundet vart annat år och sammankallas dessutom då exekutivkommittén anser det nödvändigt eller då ett antal lokala sovjeter – sammanlagt representerande minst en tredjedel av republikens totala

befolkning – kräver detta. Folkkommisariernas råd i varje republik är Centrala exekutivkommitténs verkställande organ.

Sovjetregimens högsta organ, slutligen, är Socialistiska Sovjetrepublikernas Unions (bildad 30 december 1922) sovjetkongress. Denna kongress viktigaste funktioner är följande: a) välja den centrala exekutivkommittén och godkänna nationalrådets medlemmar som valts av republikerna och unionens autonoma republiker. b) godkänna och ändra de grundläggande principerna i Sovjetunionens konstitution; c) lösa meningsskiljaktigheterna i de fall de inte undanröjts av förlikningskommissionerna och de ledande organen; d) ändra på Sovjetunionens centrala exekutivkommittés beslut på förslag av delegaterna eller av de federala republikernas kongresser och exekutivkommittéer.

Den centrala exekutivkommittén är sammansatt av förbundsrådet och nationalitetsråden. Dessa två organ har lika rättigheter. Centralkommitténs verkställande organ kallas folkkommisariernas råd, vars dekret och beslut är obligatoriska i hela unionen.

Rösträtten

Det finns inte allmän rösträtt i Sovjetunionen. Då proletariatet tog makten i oktober 1917, lät det sig inte bländas av den formella demokratins bländverk och upprättade sin diktatur. Som en följd av detta är det logiskt att man upprättat vissa begränsningar i rösträtten.

Alla – oberoende av kön – som fyllt 18 år får enligt den sovjetiska konstitutionen rösta och kan väljas om de tillhör följande kategorier: a) alla som tjänar sitt uppehälle genom nyttigt arbete eller utför ett husligt arbete som möjliggör för de förra att utföra sina uppgifter (t ex hustrun, eller person som vårdar arbeterskornas barn osv); b) soldaterna i Röda Armén och Röda Flottan; c) de medborgare tillhörande de två föregående kategorierna som har förlorat sin arbetsförmåga; d) de utlänningar som bor och arbetar på sovjetiskt territorium.

Följande grupper får inte rösta eller väljas, även om de tillhör de ovannämnda kategorierna: a) de som utnyttjar lönearbete för att förvärva vinst; b) de personer som lever på inkomster som inte härrör ur arbete; köpmän och affärsmellanhänder; d) munkar och präster; e) tjänstemän och agenter vid den tidigare polismakten, liksom medlemmar av tsarfamiljen; f) mentalt rubbade personer, liksom de som står under förmyndare; g) de personer som dömts av domstolarna.

Sovjeternas centrala exekutivkommitté eller sovjetkongressen har rätt att upphäva dessa inskränkningar i allmänhet och i förhållande till bestämda personer, men denna rätt används mycket försiktigt.

V. Sovjetdemokratien

Vi har i stora drag beskrivit sovjeternas ursprung och utveckling under perioden före revolutionen och den konkreta form som den sovjetiska regimen tog efter den proletära segern i oktober 1917. Av denna snabba skiss kan man dra en slutsats: att sovjetregimen inte är en artificiell skapelse, utan de arbetande massornas direkta verk och förverkligandet av den mest fulländade demokrati. Det är lätt att förutsäga invändningen från den borgerliga demokratins hycklare: kan man tala om demokrati när rösträtten begränsas och denna rätt fråntas vissa medborgare? I Sovjetunionen existerar faktiskt inte formell demokrati, som inte är något annat än bourgeoisins diktatur i förklädd form, utan arbetardemokrati. Vi tar oss friheten att på tal om detta återge några avsnitt ur vårt verk *Vår tids diktaturer*: ”Liberaler och socialdemokrater ställer den *rena demokratin* mot proletariatets diktatur. Men så länge det finns klasser – och följaktligen utsugning och social ojämlikhet – kan man inte tala om *ren demokrati*. Statens hela maskineri, även i de mest demokratiska länder, står i tjänst hos den utsugande klassen, som utgör en obetydlig minoritet. Och i de demokratiska länderna är

maktens underordnade under bankirerna och börsen direktare än någon annanstans. Det finns inte någon *konstitution*, hur liberal den än är, som inte lämnar makten fria händer att upphäva de författningsenliga garantierna och ta till olagliga repressiva åtgärder mot arbetarklassen om denna hotar den bestående ordningen. ”En liberal – säger Lenin – talar alltid om demokrati i allmänhet. En marxist glömmer aldrig att ställa frågan: för vilken klass?” ”Demokrati i allmänhet finns inte i ett enda civiliserat land; det existerar bara bourgeoisins diktatur.” Mellan den borgerliga diktaturen och den proletära diktaturen finns det emellertid väsentliga skillnader. Den förra är även i sin demokratiska form ett uttryck för en minoritets herravälde över majoriteten; den senare är den överväldigande befolkningsmajoritetens herravälde... Utan en diktatur har det aldrig genomförts en djupgående revolution i världen. Men den grundläggande skillnaden mellan den borgerliga diktaturen (även i dess mest demokratiska form) och den proletära diktaturen består däri, att den förra innebär det våldsamma undertryckandet av motståndet från befolkningsmajoriteten, som utgörs av de arbetande massorna i stad och på land, och den andra innebär krossandet av motståndet från exploatörerna, som utgör en obetydlig minoritet... Under sovjetregimen har befolkningsmajoriteten – dvs. alla medborgare som lever på eget arbete och inte på mervärdet av andras arbete – den faktiska rätten – och inte de borgerliga demokratiernas formella rätt – att delta direkt i samhällets skötsel, att rösta och bli vald, att när som helst byta ut de representanter som visat sig inte vara värdiga det förtroende som de givits, och slutligen har den plikten att tillse att dessa rättigheter bevaras genom att med våld tvinga den fientliga klassen till underkastelse. Kort sagt: den proletära diktaturen, eller m a o sovjetdemokratin, är ett styrelsesätt som är miljoner mer demokratiskt än den mest demokratiska borgerliga republik, eftersom den proletära diktaturen är en regim som grundar sig på intressena hos den överväldigande befolkningsmajoriteten, vilken utövar sin makt direkt med hjälp av de breda folkliga organisationer som sovjeterna utgör.

Det är denna sovjetregimens djupt demokratiska natur, som har givit den dess väldiga kraft och som har gjort det möjligt för den att effektivt slå tillbaka alla angrepp från den kapitalistiska världen. Denna regims livskraft är så stor, att den t o m har kunnat uthärda de allvarliga fel som kommunistpartiets ledning gjort efter Lenins död. Desto större orsak för alla vänner till det sovjetiska Ryssland, att outtröttligt kämpa mot regimens deformiteter och för att återupprätta den verkliga sovjetdemokratin.